

Notat

Saksbehandler

Michael Bell, tlf.

Dato

12.08.2025

Referanse

25/33001-2

Til

flysikringsseksjonen - Henning Raymond Tennes

Kopi til

Høring - Forsvaret - Øvelse Cold Response 2026 - luftromssøknad

1. Høring

Luftfartstilsynet gjennomfører med dette allmenn høring av søknad om opprettelse av midlertidige restriksjonsområder i forbindelse med militærøvelsen Cold Response 2026, som skal gjennomføres i tidsperioden 5. - 20. mars 2026. De omsøkte restriksjonsområdene er i luftrommet mellom Tysfjord og Kvæningen. Forsvaret ber i tillegg om opprettelse av et midlertidig reservert område, TRA Lierne, som skal benyttes sammen med permanent etablerte luftromsstrukturer.

For å få et best mulig grunnlag for å vurdere om restriksjonsområdene bør opprettes, og eventuelt på hvilke vilkår, ber Luftfartstilsynet om innspill fra høringsinstansene. I den forbindelse ber vi om at adressatene selv vurderer behovet for å forelegge høringsbrevet til underliggende etater, enheter eller organer.

Frist for høringsinnspill er **31. oktober 2025**.

Høringsinnspill kan sendes per e-post til postmottak@caa.no. Alternativt kan innspill sendes per post til Luftfartstilsynet, Postboks 243, 8001 Bodø.

Vi ber om at innspillene merkes med saksnummer **25/33001**.

Vedlegg:

- Utkast til forskrift om fastsettelse av restriksjonsområder
- Forsvarets Luftromssøknad Cold Response 2026
- Høringsliste

2. Bakgrunn

I forbindelse med militærøvelsen Cold Response 2026, har Forsvaret søkt Luftfartstilsynet om å opprette fire midlertidige restriksjonsområder i luftrommet mellom Tysfjord og Kvæningen i perioden 7. - 19. mars 2026. Forsvaret har i tillegg søkt om opprettelse av et midlertidig reservert område «TRA Lierne» i perioden 7. - 20. mars 2026 samt at Forsvaret kan koordinere bruk av AMC-styrte områder utover «3 på rad» regelen i AMC-prosedyrens vedlegg 2 pkt. 4.3, direkte gjennom AMC mellom 5. og 20. mars.

3. Nærmere om de omsøkte restriksjonsområdene

3.1. Restriksjonsområdenes utstrekning

Av flysikkerhetshensyn, spesielt relatert til deres egen bruk av droner og helikoptre, samt styrke sikkerhet og for å hjelpe med sikring for øvelsesdeltagere, søker Forsvaret om etablering av fire midlertidige restriksjonsområder- «CORE26 Northeast», «CORE26 East», «CORE26 West» og «CORE26 South».

Områdenes horisontale utstrekning går i stort fra Tysfjord i Nordland fylke, nordover til Kvæningen, fra kysten og østover til riksgrensen til Sverige. Kontrollsonene (CTR) til Bardufoss (ENDU) og Tromsø (ENTC) er ikke en del av restriksjonsområdene. Det samme gjelder for trafikkinformasjonssonen (TIZ) til Sørkjosen (ENSR). Koordinater for områdene er oppgitt i den vedlagte søknaden fra Forsvaret.

Vertikalt strekker områdene seg fra bakken/vannet til følgende høyder:

«CORE26 Northeast» - 6500 fot AMSL.

«CORE26 East» - 4500 fot AMSL.

«CORE26 West» - 4500 fot AMSL.

«CORE26 South» - 2500 fot AMSL

3.2. Restriksjonsområdenes virkning

Forsvaret søker om at restriksjonsområdene skal medføre flyforbud for alle ikke-deltakende luftfartøy, herunder ubemannede luftfartøy og modellfly, dersom disse ikke på forhånd har fått godkjenning fra Forsvaret. Forbudet vil ikke gjelde flyging i forbindelse med militær-, politi-, ambulanse-, søk- og redningsoppdrag, forutsatt at disse oppdragene har fått særskilt tillatelse fra Forsvaret eller Luftfartstilsynet. Forsvaret oppgir at egne prosedyrer skal utarbeides mellom partene slik at risikoen for forsinkelser minimeres.

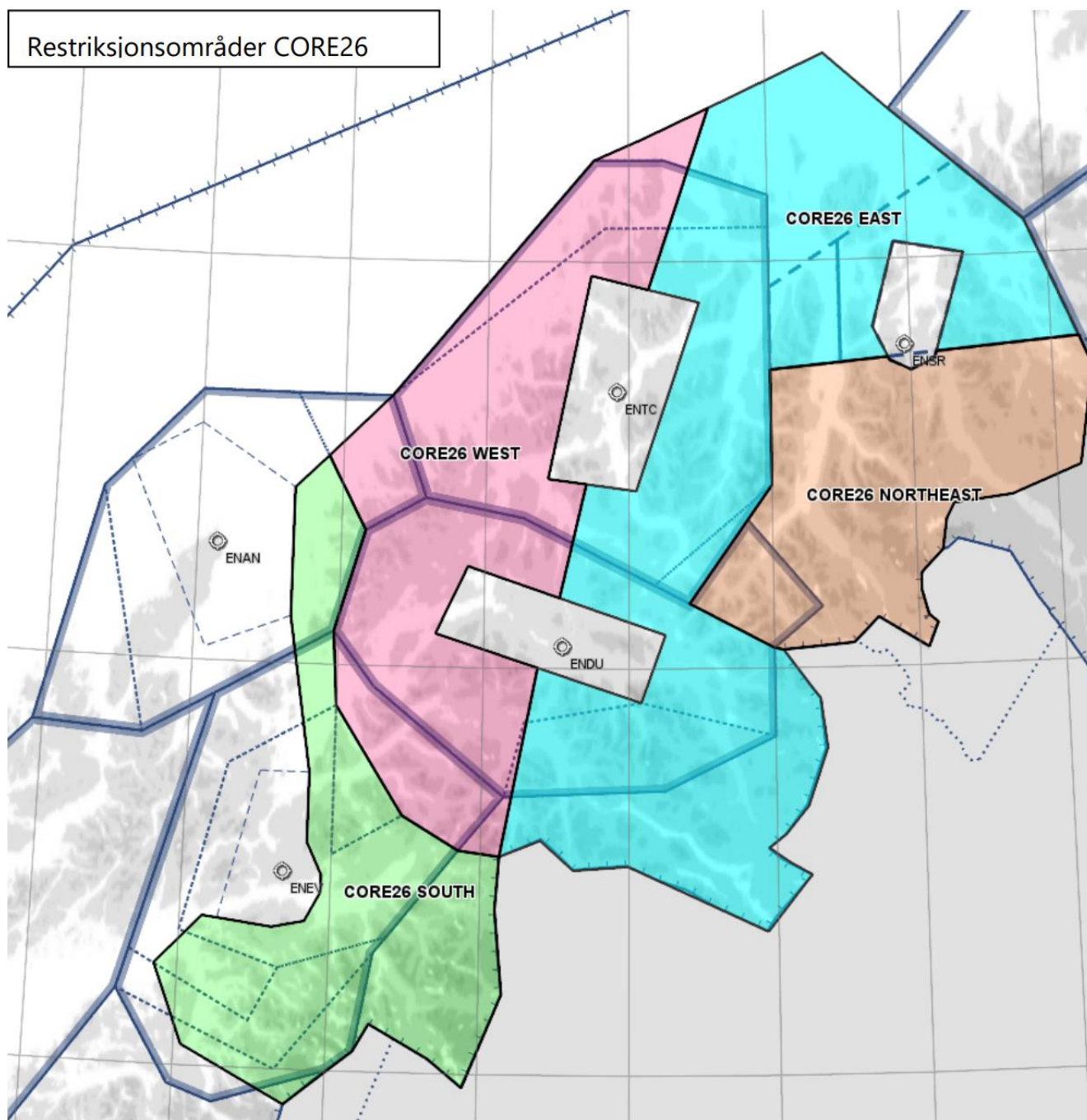
I restriksjonsområdene «**CORE26 West**» og «**CORE26 East**» er kontrollsonen (CTR) til Bardufoss (ENDU) ikke en del av restriksjonsområdet, den er dermed unntatt fra restriksjonene. Det samme gjelder for Tromsø (ENTC) sin kontrollsone. I restriksjonsområdene «**CORE26 EAST**» og «**CORE26 NORTHEAST**» er trafikkinformasjonssonen (TIZ) til Sørkjosen (ENSR) ikke en del av restriksjonsområdene.

Luftfartstilsynet vurderer å delegere myndighet til å tillate flyging i restriksjonsområdene til

Forsvaret. Forsvaret opplyser i søknaden at vil det vil etableres prosedyrer hvor Forsvaret kan kontaktes for å søke om dispensasjon. Skriftlig søknad om dispensasjon må sendes til Forsvarets nasjonale luftoperasjonssenter JAOC minimum 72 timer i forkant. Samfunnskritisk flyging som dukker opp innenfor 72 timer vil også kunne bli godkjent. I tilfeller der Forsvaret vurderer at flysikkerheten kan ivaretas, vil en dispensasjon kunne innvilges.

Flere av de kommersielle luftromsaktørene som opererer i området vil bli påvirket av restriksjonene, og det forventes at disse aktørene tar restriksjonene til etterretning i sin planlegging og dialog med oppdragsgivere. Ikke-deltakende luftfartøy som får tillatelse til å fly inn i restriksjonsområdene vil måtte følge «Safety Rules» og fly etter nærmere angitte prosedyrer. Prosedyrene vil bli publisert som vedlegg til AIP Supplement for øvelsen. AIP Supplement vil også inneholde mal for søknad om dispensasjon til å fly inn i restriksjonsområdene.

3.3. Kart over restriksjonsområdene

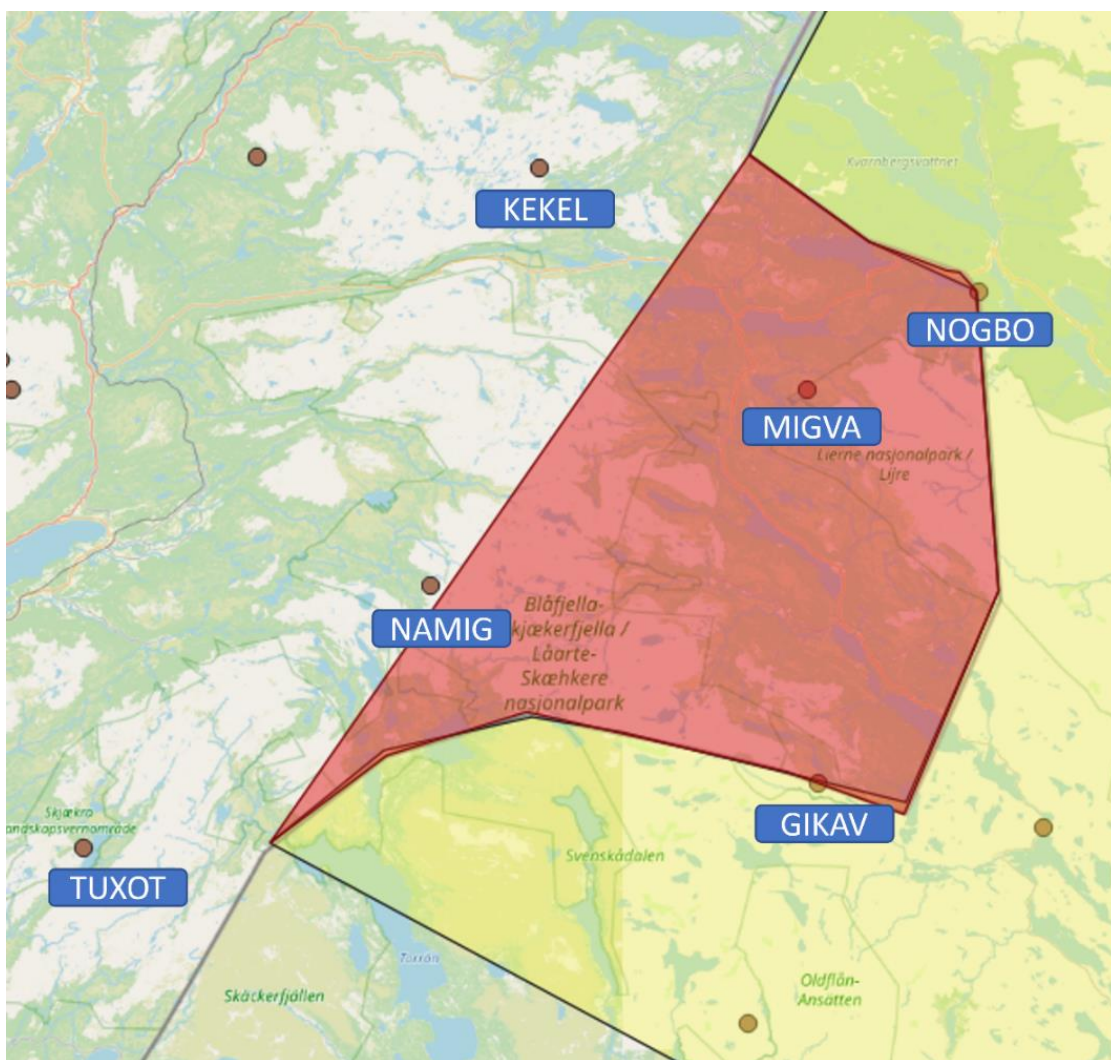
4. Nærmere om det omsøkte midlertidig reserverte området TRA «Lierne»

Forsvaret skriver i sin søknad at øvelsen vil foregå i luftrommet i Norge, Sverige og Finland. Den planlagte aktiviteten med kampfly vil gjennomføres i allerede etablerte luftromsstrukturer, men det vil allikevel i tillegg være nødvendig å etablere ett enkelt midlertidig reserverte område – TRA Lierne, for å sikre at norsk og svensk øvelsesluftrom samlet sett har best mulig utforming. Et midlertidig reserverte område er et område der all flyging er forbudt for andre enn de særskilte luftromsbrukerne områdene er reserverte for, når området er aktivert. De særskilte luftromsbrukerne områdene er

reservert for har likevel anledning til å gi andre tillatelse til å fly i de reserverte områdene. Slik tillatelse kan også gis av utpekt yter av flygekontrolltjenester. I praksis er forskjellen på et restriksjonsområde og et reservert område svært liten for sivile luftromsbrukere, og det er i hovedsak tekniske årsaker som bestemmer hvilken type område som bør opprettes i det enkelte tilfellet.

Opprettelsen av tilsvarende TRA-område i det aktuelle luftrommet har vært gjort også ved tidligere øvelser. Erfaringen er at området fungerer i henhold til hensikten og at det ikke har negativ påvirkning på sivil luftfart, forutsatt at området kun benyttes sammen med de andre øvelsesområdene i Sverige. På grunn av Luftfartstilsynets erfaring med at dette området har svært begrenset påvirkning på andre luftromsbrukere, vurderer vi at opprettelsen av TRA Lierne kan gjøres ved enkeltvedtak rettet mot Forsvaret.

Området er plassert over luftrommet i Lierne, horisontal utstrekning er som oppgitt i søknad fra Forsvaret. Vertikal utstrekning er fra flygenivå (FL) 115 til flygenivå (FL)510. Kartutsnitt under.

5. Annen luftromsbruk knyttet til øvelsen

Forsvaret har ikke beskrevet i søknaden om de forventer å benytte etablerte skytefelt i nærheten av og inne i de omsøkte restriksjonsområdene. Erfaringsmessig er det et høyt aktivitetsnivå i disse områdene i forbindelse med øvelser, så høringsinstansene bes merke seg informasjon om eventuell bruk i AIP SUP og NOTAM som vil publiseres i forkant av øvelsen.

Øvelsens øvrige planlagte bruk av luftrom er omfattende, herunder tre flyperioder daglig for kampfly, men Forsvaret og lufttrafikkjenesten har i samråd konkludert med at denne delen av øvelsen kan håndteres innenfor rammene av det luftrommet, avtaler og prosedyrene som benyttes til daglig trening. Dette med unntak av det overnevnte området «TRA Lierne» samt at Forsvaret har søkt om at de kan koordinere bruk av AMC-styrte områder utover «3 på rad» regelen i AMC-prosedyrens vedlegg 2 pkt. 4.3, direkte gjennom AMC mellom 5. og 20. mars 2026.

6. Utredning av tiltaket

Regjeringens utredningsinstruks setter rammene for kartlegging av nye tiltak av den typen som opprettelse av midlertidige restriksjonsområder vil være. Et minimumskrav er å besvare følgende seks spørsmål:

- Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?
- Hvilke tiltak er relevante?
- Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?
- Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt? Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?
- Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?

Forsvaret skal avholde militærøvelsen Cold Response 2026. Øvelsen er av betydelig størrelse med 40000 deltagere fra 17 nasjoner. Det medfører høy aktivitet i luftrommet, spesielt hvor det søkes om opprettelse av de aktuelle restriksjonsområdene. Områdene vurderes derfor etablert av hensyn til flysikkerheten, både for Forsvarets operasjoner og ikke-deltakende luftfartøy.

Hvilke tiltak er relevante?

Av hensyn til militærøvelsens art og betydningen slike øvelser har for Forsvaret og Norge, så vurderer Luftfartstilsynet som utgangspunkt at etablering av restriksjoner i luftrommet er et nødvendig tiltak for å muliggjøre øvelsen og gi tilstrekkelig vern for alle aktører som opererer i luftrommet.

Luftfartstilsynet kan opprette restriksjonsområder med hjemmel i forskrift av 14. desember 2021 nr. 3530 om luftromsorganisering §§ 17 og 22, jf. luftfartsloven § 9-1 a. Restriksjonsområder opprettes i form av forskrift, jf. forskrift om luftromsorganisering § 4, første ledd.

Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltaket?

Opprettelse av midlertidige restriksjonsområder og reserverte områder er først og fremst prinsipielt utfordrende ved at det innebærer at luftrommet, som i utgangspunktet er fritt til bruk for alle, stenges for enkelte brukere i tidsperioden restriksjonsområdet er aktivert.

Hva er de positive og negative virkningene av tiltaket, hvor varige er de, og hvem blir berørt?

Restriksjonsområdene planlegges å være aktive hele døgnet i perioden fra 7. mars kl. 07.00 lokal tid til 19. mars 2026 kl. 12.00 lokal tid.

De positive virkningene av opprettelsen av restriksjonsområdene er at Forsvaret kan gjennomføre øvelse med luftfartøy, herunder ubemannede luftfartøy og helikopter sammen med allierte styrker, samtidig som flysikkerheten ivaretas.

Negative virkninger av tiltaket er at den frie ferdselen i luftrommet begrenses. Dette kan føre til at aktører som har særskilte planer eller behov får avskåret disse som følge av restriksjonene i luftrommet. De negative effektene vil langt på vei kunne avklares, og muligens avbøtes, ved å gjennomføre høring eller kontakte kjente berørte aktører i forkant slik at de får informasjon og kan planlegge sin aktivitet eller at aktiviteten kan tilpasses deres behov. I tillegg til de aktørene som allerede er kontaktet, er et formål med høringen å kartlegge eventuelt ytterligere konsekvenser opprettelsen av restriksjonsområdene vil kunne få. Det vil være mulig for aktører som har behov for tilgang til luftrommet å søke Forsvaret om tillatelse i tråd med etablert praksis som under tidligere øvelser.

Områdenes vertikale utstrekning fra bakken til henholdsvis 6500 fot AMSL, 4500 fot AMSL, 4500 fot AMSL og 2500 fot AMSL, samt den horisontale utstrekningen av områdene, er satt for å dekke øvelsesområdet med høyest konsentrasjon av øvelsestrafikk. Ved planlegging av den horisontale utstrekningen har Forsvaret tatt i betraktning utilsiktede konsekvenser ved etableringen av lignende områder under tidligere øvelser. Hensikten er at områdene skal være minst mulig inngripende for ikke-deltakende aktører i området.

Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?

Forutsatt at det ikke avdekkes viktige motforestillinger mot opprettelsen av restriksjonsområdene, anbefaler Luftfartstilsynet samlet sett at områdene opprettes.

Luftfartstilsynet foreslår derfor at det fastsettes en forskrift om opprettelse av fire midlertidige restriksjonsområder slik det er søkt om. Utkast til forskrift er vedlagt dette høringsbrevet.

Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Forutsetningene for en vellykket gjennomføring er at alle luftfartøy som ikke opereres av Forsvaret eller gjennomfører militær-, politi-, ambulanse-, søke- og redningsoppdrag i tråd med avtaler med Forsvaret, retter seg etter det flyforbudet som forskriften fastsetter.